

- 1 שלמות לו ובעוד שלא תשלם הוא חסר, וכן הוא נעלה אצל הפילוסוף-
 פים מידיעת חלקי הדברים מפני שהם משתנים עם העתים א) ואין
 בידיעת הבורא שנוי. והוא אינו יודע אותך כל שכן שידע כונתך ומעשיך
 וכל שכן שישמע תפלתך ויראה תנועותיך, ואם יאמרו הפילוסופים
 5 שהוא בראך הם אומרים זה על דרך העברה, מפני שהוא עלת העלות
 בבריאת כל נברא, לא מפני שהוא בכונה מאתו. ולא ברא מעולם
 אדם כי העולם קדמון ולא סר האדם נולד מאדם שקדמו, מתרכבות
 בו צורות ומזגים ומדות ב) מאביו ומאמו וקרוביו ואיכיות מן
 9 האוירים והארצות והמוזנות והמימות עם כחות הגלגלים

א) המלות: „עם העתים“ מוסיף ה' עפ"י המקור: „מע אלאחיאן“.
 ב) ה.: „צורות ומדות“ וחסר: „ומזגים“. מ.: „צור וכלק ואכלאק“
 ויותר נכון כנוסח ק. ס.: „צורות ומזגים ומדות“.

שורה א': אצל הפילוסופים. כמו לפי דעת הפילוסופים. במקור: „ענד אלפלאספה“.
 שורה ב': חלקי הדברים ר"ל הפרטים היחידים. לפי דעת ארסטו לא תתכן
 ידיעת ד' בדברים הנמצאים תחת גלגל הירח, מפני שהם משתנים ועם
 השתנותם תשתנה גם הידיעה מהם, וזה לא יתכן אצל הבורא. לפי
 דעת הרמב"ם (מו"ג ח"ג פי"ז) הידיעה וההשגחה היא פרטית רק במה
 שנוגע להמין האנושי. (עיון רלב"ג בספר: „מלחמת ד"ג ג' פ"ג ור'
 חסדאי אבן קרקש בספרו: „אור ד"ג מאמר ב' פרק ד' ור' יצחק
 עראמה בעקדה פרשה וירא שער י"ט)
 שורה ג': כל שכן שידע. ר"ל כל שכן שאיננו יודע, וזה עפ"י המקור: „פצלא
 ען ידרי“.
 שורה ה': עלת העלות. כמו סבת הסבות או סבה ראשונה (רמב"ם מו"ג
 ח"א פס"ט).

שורה ז': ולא סר האדם נולד. ר"ל לא היה מעולם אדם אשר לא נולד מאדם
 שקדמו ואשר לא יתרכבו בו צורות וכו'. נגד דעה זו השיג הרמב"ם
 במו"ג ח"ב פ"י. ועיין להלן מאמר ה' סימן י"ח בדברי החבר).
 שורה ט': הגלגלים. הפילוסופים של ימי הביניים דמו שיש תשעה גלגלים או
 ספירות בשמים: שבעה לשבעה כוכבי לכת: שבתאי, צדק, מאדים,
 חמה, נוגה, כוכב, לבנה (הכוכבים האלו נזכרים בשמותם כבר בתלמוד),
 וגלגל המזלות וגלגל המקיף או גלגל היומי הנקרא ג"כ גלגל העליון
 וגלגל החלק. הוא מקיף את הארץ בכ"ד שעות והוא סבת יום ולילה.
 הגלגלים הם בעלי חיים ושכל, ותחמר שמהם נעשו הוא יותר זך ונעלה
 מכל אשר תחת השמים. בכלל מדרגתם היא יותר גבוהה ממדרגת
 האדם והיא למטה ממדרגת המלאכים. עיין להלן מאמר ד' סימן כ"ו,
 מו"ג ח"ב פ"ד והלכות יסודי התורה ג' א'. אחרים מוסיפים עוד גלגל
 עשירי והוא גלגל השכל הפועל, למטה מגלגל לבנה. עפ"י ר' שלמה